

Єгор БІРЮКОВ¹,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту,
маркетингу та публічного адміністрування,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5333-8839>

¹ Зклад вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»

Прийняття: 15/03/2026
Рецензія: 24/03/2026
Публікація: 31/03/2026

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2026-1-14>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

JEL Класифікатор:
R11, R58, O10, O18,
O29, H70

This is an Open Access
article distributed
under the terms
of the [Creative Commons
CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Бірюков Є.,
2026

У статті досліджено особливості організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій у сучасних умовах. Обґрунтовано, що стратегічно спланована політика управління процесами територіального розвитку інноваційного потенціалу є важливим фактором підвищення ефективності економіки, активізації ринкових процесів та створення нових можливостей для впровадження інновацій. Визначено, що організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку територій може розглядатися як комплексний алгоритм управління, який містить постановку мети, визначення завдань, суб'єктів та об'єктів управління, формування стратегії інноваційного розвитку, вибір відповідних методів та інструментів реалізації, а також здійснення моніторингу результатів та коригування управлінських рішень. Встановлено, що основними завданнями інноваційного розвитку територій у сучасних умовах є удосконалення стратегічного управління. З'ясовано, що об'єктом управління є організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку територій, тоді як суб'єктами є органи державної влади та місцевого самоврядування, бізнес-структури, заклади вищої освіти, наукові установи та громадськість. Наголошено на необхідності дотримання загальних та специфічних принципів управління інноваційним розвитком територій. Розглянуто функції управління організаційно-економічним забезпеченням інноваційного розвитку територій, серед яких: планування, прогнозування, організація, регулювання, мотивація та контроль. Доведено, що комплексне

ISSN 2786-5339 (print)
ISSN 2786-5347 (online)

використання зазначених методів та інструментів сприяє ефективному відновленню інноваційного потенціалу територій України.

Ключові слова: організаційно-економічне забезпечення, інноваційний розвиток, територія, регіон, інноваційна діяльність, цифровізація.

Igor BIRIUKOV

FEATURES OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC SUPPORT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF TERRITORIES IN MODERN CONDITIONS

The article examines the features of organizational and economic support for innovative development of the territory in modern conditions. It is substantiated that a strategically planned policy for managing the processes of territorial development of innovative potential is a factor in increasing the efficiency of the economy, activating market processes and creating new opportunities for the implementation of innovations. It is noted that organizational and economic support for innovative development of the territory can be considered as a complex management algorithm, which includes setting goals, defining tasks, subjects and objects of management, forming a strategy for innovative development, choosing appropriate methods and tools for implementation, as well as monitoring results and adjusting management functions. solutions. It is established that the main tasks of innovative development of the territory in modern conditions are improving strategic management taking into account security challenges, forming an effective system of financial support for innovative processes, restoring the infrastructure potential of the territory, introducing digital technologies, supporting human capital, adapting the institutional environment to European standards, and implementing environmental principles. It is determined that the object of management is the organizational and economic support of the innovative development of the territory, while the subjects are state authorities and local self-government bodies, business structures, higher education institutions, scientific institutions and the public. The need to support general and specific principles of management of the innovative development of the territory is emphasized. The functions of management of organizational and economic support of the innovative development of the territory are considered, including planning, forecasting, organization, regulation, motivation and control. Special attention is paid to the choice of management methods, which include economic, social and organizational methods, diagnostic and monitoring methods, as well as scenario forecasting methods. It is proven that the comprehensive use of these methods and tools contributes to the effective restoration of the innovative potential of the territory of Ukraine.

Keywords: organizational and economic support, innovative development, territory, region, innovative activity, digitalization.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена зростаючою роллю інноваційного розвитку у забезпеченні конкурентоспроможності територій в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, що підсилюється негативним впливом воєнних дій на території України. У період глобалізації, посилення конкуренції між регіонами та швидкого технологічного прогресу особливого значення набуває формування ефективної системи організаційно-економічного забезпечення інноваційної діяльності на територіальному рівні.

Сучасні умови розвитку економіки характеризуються необхідністю впровадження інновацій, розвитку науково-технічного потенціалу, підтримки підприємництва та створення сприятливого інвестиційного середовища. Саме інноваційна діяльність є одним із ключових факторів сталого економічного зростання територій, покращення якості життя населення. Особливої актуальності набувають питання організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій в умовах сучасних економічних викликів, необхідності відновлення та модернізації економіки, підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу регіонів та формування ефективної системи управління розвитком територій для забезпечення повоєнного відновлення.

У зв'язку з цим, дослідження особливостей організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій у сучасних умовах є важливим та своєчасним, оскільки дозволяє визначити основні напрями удосконалення механізмів підтримки інновацій, підвищення ефективності управління територіальним розвитком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інноваційного розвитку територій та формування ефективного організаційно-економічного забезпечення цих процесів є предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у розвиток теоретичних і прикладних засад регіонального інноваційного розвитку зробили такі вчені, як: Н. Гладинець, Н. Ряшко [1]; Гуторов, К. Центило [2]; М. Долішній, З. Варналій [3]; С. Тульчинська [5, 6], М. Дергалюк, [5, 7]; О. Есманов, Ю. Штика, М. Линник [4]; С. Ханін [7]; Г. Черноіванова [8] та інші, у працях яких розглянуто різні аспекти розвитку регіональної економіки та формування інноваційного потенціалу територій.

Водночас, сучасні умови розвитку України, пов'язані з воєнними викликами та економічною нестабільністю, суттєво впливають на інноваційну діяльність та потребують розроблення нових підходів до управління інноваційним розвитком територій. Дослідження свідчать, що воєнні дії призвели до зниження інноваційної активності та погіршення

позицій України за показниками інноваційного розвитку, що підсилює актуальність пошуку нових механізмів стимулювання інноваційних процесів.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених дослідженню інноваційного розвитку територій, питання формування ефективного організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій в умовах сучасних економічних і безпекових викликів потребують подальшого наукового опрацювання.

Метою статті є виокремлення особливостей організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій, що розглядається як комплексний алгоритм управління, який містить: постановку мети, визначення завдань, суб'єктів та об'єктів управління, формування стратегії інноваційного розвитку, вибір відповідних методів та інструментів реалізації, а також здійснення моніторингу результатів та коригування управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Політика управління процесами територіального розвитку на основі залучення інноваційного потенціалу значно підвищує ефективність економіки, сприяє зростанню продуктивних сил і відкриває нові можливості для інноваційного розвитку [5, С. 35].

Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку територій можна розглядати як певний алгоритм, який складається з: постановки мети; визначення конкретних завдань, які повинні бути вирішені в процесі управління територіальним розвитком; визначення суб'єктів та об'єктів; виокремлення функцій управління; формування стратегії інноваційного розвитку територій; вибору методів (інструментів) територіального розвитку; моніторингу результатів та корегування завдань. Його можна запровадити на основі відповідного механізму, який дозволить скоординувати дії всіх учасників процесу для досягнення поставленої мети. До основних завдань інноваційного розвитку територій в сучасних умовах належать:

- удосконалення стратегічного управління інноваційним розвитком територій з урахуванням безпекової ситуації та існуючого потенціалу;
- формування системи фінансового забезпечення інноваційних процесів;
- відновлення інфраструктурного забезпечення територій;
- використання цифрових технологій при впровадженні інноваційних процесів;

- підтримка людського капіталу за рахунок програм для внутрішньо переміщених осіб та стимулювання повернення громадян, які виїхали за межі країни;
- адаптація вітчизняного інституційного забезпечення інноваційних процесів до європейських норм;
- впровадження екологічних принципів відновлення інноваційного потенціалу територій та запровадження Індустрії 4.0.

Необхідно зазначити, що об'єктом управління є організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку територій в сучасних умовах; суб'єктом — органи державної влади та місцевого самоврядування, бізнес-структури, заклади вищої освіти, наукові установи, громадськість.

Реалізація означених завдань повинна здійснюватися з дотриманням загальних та специфічних принципів. До загальних належать принципи:

- цілеспрямованості, який передбачає визначення мети та відповідних конкретних завдань з урахуванням ресурсної спроможності територій;
- комплексності, який передбачає розгляд процесів управління інноваційним розвитком територій як єдиної системи, що дає змогу встановити тісний зв'язок між всіма підсистемами;
- ієрархічності, який спрямований на визначення необхідної кількості рівнів управління, ступеня самостійності кожного окремого суб'єкта управління та взаємозв'язків, які виникають між усіма учасниками процесу;
- адаптивності, що характеризує вчасне реагування на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищах з урахуванням ризиків та загроз;
- ефективності, який полягає у досягненні високих показників реалізації заходів за принципом максимального результату при мінімальних витратах;
- науковості, що сприяє використанню фундаментальних та прикладних досліджень в сфері регіонального розвитку та інноваційного забезпечення;

Окрім загальнонаукових принципів доцільно виокремити специфічні принципи, які дозволяють виокремити особливості механізму організаційного забезпечення інноваційного розвитку територій. До специфічних належать принципи:

- пріоритетності, який дозволяє визначити найбільш важливі напрями інноваційного розвитку територій з урахуванням доцільності та безпекової ситуації;

- законності, згідно з яким органи влади в процесі управління інноваційним розвитком територій зобов'язані здійснювати свою діяльність в межах владних повноважень та норм законодавства;
- інноваційності, який передбачає використання сучасних технологій Індустрії 4.0 та принципів сталого розвитку;
- екологічності, який повинен сприяти використанню сучасних енергозберігаючих та екологічних технологій, що зменшують техногенне навантаження на навколишнє середовище;
- інтеграційності, що забезпечує розвиток міжрегіональних та міждержавних процесів в державі, адаптацію вітчизняного законодавства до європейських норм.

Означені групи принципів є основою створення механізму організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій. Функціями управління організаційно-економічним забезпеченням інноваційного розвитку територій є загальні функції управління (планування, прогнозування, організація, регулювання, мотивація, контроль).

Наступним важливим елементом механізму організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій є вибір методів управління, які реалізуються в межах повноважень суб'єктів. На сьогодні існує багато різних класифікацій методів управління, проте для цілей інноваційного розвитку територій доцільно використовувати:

- загальні методи управління (економічні, соціальні, організаційні);
- методи діагностики та моніторингу (економіко-математичні, логіко-економічні),
- методи сценарного прогнозування (імітаційні, когнітивні).

Поєднання означених інструментів та методів сприяє ефективному відновленню інноваційного потенціалу територій України. Концептуальна схема організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій наведена на (рис. 1).

Варто зазначити, що реалізація напрямів інноваційного розвитку територій в сучасних умовах характеризується значними фінансовими обмеженнями через складну економічну ситуацію та воєнні дії на території України. Таким чином, в умовах обмежених інвестиційних ресурсів для стимулювання інноваційного розвитку територій необхідно:

- цілеспрямовано використовувати державні ресурси, спрямовані на вирішення проблем територіального розвитку, враховуючи пріоритети інноваційного спрямування, визначені місцевими органами влади;

- координувати дії між центральними та місцевими органами влади у питаннях розвитку територій та регіонів;
- створювати ресурсну підтримку у вигляді додаткових фінансів для тих територій, які здатні самостійно акумулювати частину коштів для власного розвитку;
- розробляти нормативно-правове забезпечення, що визначає відповідальність місцевих та регіональних органів влади за виконання завдань у сфері територіального розвитку;
- формувати принципи державно-приватного партнерства між органами державної влади, регіональними та місцевими органами влади та місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та громадськістю для підтримки територіального розвитку;
- створювати механізми підтримки та розвитку територій із низькими економічними показниками.

Використання таких концептуальних положень дозволить ефективно реалізовувати напрями інноваційного розвитку територій.

Дослідження особливостей інноваційного розвитку територій України в сучасних умовах потребує обґрунтованого підходу до територіального аспекту, оскільки безпекова ситуація в країні несприятлива, особливо складна ситуація на прифронтових територіях, що вимагає різного підходу до інноваційного розвитку. Якщо розглядати напрями повоєнного відновлення інноваційного потенціалу територій держави, то доцільно виходити з пріоритетності територіального розвитку та відновлення. Водночас, якщо розглядати напрями інноваційного розвитку територій в стані кризової безпекової ситуації, то слід робити акцент на більш безпечних регіонах. Спільними рисами щодо інноваційного розвитку територій є те, що він повинен відбуватися з урахуванням сучасних вимог цифровізації та досягнень Індустрії 4.0, а також відповідати цілям сталого розвитку.

Для України на сьогодні економічна криза призвела до значного обмеження фінансової спроможності, що відображається на можливостях територіального розвитку. Залучення зовнішніх інвестиційних коштів в умовах економічної, політичної та безпекової нестабільності в державі є досить складним. Проте, вже сьогодні, спільними зусиллями державної влади та органів місцевого самоврядування, бізнесу, наукових установ та громадськості необхідно розробляти механізми залучення та цільового використання коштів для інноваційного розвитку територій, запроваджувати методи прозорості ведення бізнесу, що сприятиме залученню інвестиційних коштів.

Рис. 1. Концептуальна схема організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій

Джерело: авторська розробка

Висновки та пропозиції. У результаті проведеного дослідження встановлено, що інноваційний розвиток територій є важливим чинником забезпечення сталого соціально-економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності в сучасних умовах. Ефективність таких процесів значною мірою залежить від формування дієвого механізму організаційно-економічного забезпечення, який передбачає узгоджену взаємодію органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнес-структур, наукових установ та громадськості.

Доведено, що організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку територій повинно базуватися на чітко визначених цілях, завданнях, принципах та функціях управління. Основу такого механізму становлять загальні та специфічні принципи. Їх дотримання сприяє формуванню цілісної системи управління інноваційними процесами на територіальному рівні.

Визначено, що важливими елементами механізму організаційно-економічного забезпечення є функції управління та застосування комплексу методів управління, а саме: економічні, соціальні та організаційні інструменти, методи діагностики й моніторингу, а також методи сценарного прогнозування. Їх поєднання дозволяє забезпечити ефективне планування та реалізацію стратегій інноваційного розвитку територій.

Обґрунтовано, що в сучасних умовах розвитку України, які характеризуються складною економічною та безпековою ситуацією, особливого значення набуває раціональне використання наявних ресурсів, координація дій між центральними та місцевими органами влади, розвиток державно-приватного партнерства, удосконалення нормативно-правового забезпечення та формування механізмів фінансової підтримки територій. Важливим напрямом також є впровадження цифрових технологій, розвиток людського капіталу та застосування принципів сталого розвитку.

Подальші наукові дослідження у сфері організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку територій доцільно спрямувати на поглиблення теоретичних та практичних підходів щодо формування ефективних механізмів управління інноваційними процесами на регіональному та місцевому рівнях. Особливої уваги потребує розроблення сучасних моделей управління інноваційним потенціалом територій з урахуванням умов повоєнного відновлення економіки України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладинець Н. Ю., Ряшко Н. В. Інвестиційно-інноваційні процеси розвитку територій: теоретичні аспекти. *Економічний простір*. 2021. № 169. С. 56 – 60. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/169-10>.

2. Гуторов А. О., Центило К. Л. Організаційно-економічне забезпечення інклюзивного розвитку сільських територій. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. № 3. С. 243 – 248. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-3-48>.

3. Долішній М. І., Варналій З. С. Регіональна політика та механізми інноваційного розвитку територій. *Регіональна економіка*. 2020. № 2. С. 5 – 12.

4. Есманов О. М. Штика Ю. М., Линник М. А. Стратегії інноваційного розвитку територій і смарт-спеціалізація: сутність, особливості. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 3(12). С. 13 – 18. <https://doi.org/10.32782/dees.12-3>.

5. Тульчинська С. О. Дергалюк М. О. Розвиток регіональних економічних систем в умовах цифрової трансформації: монографія. Київ, Ви-во «7БЦ», 2025. 153 с.

6. Тульчинська С. О. Перспективи та доміанти розвитку інтелектуально-інноваційної системи регіонів України: монографія. Херсон, Вид-во «ПП Вишемирський В.С.», 2014. 210 с.

7. Ханін С. Г., Дергалюк М. О. Організаційно-економічні засади активізації дестермінант інтелектуально-інноваційного розвитку регіонів в умовах цифровізації. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4(28). С. 170 – 176. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-4\(28\)-170-176](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-4(28)-170-176).

8. Черноіванова Г. С. Організаційно-економічне забезпечення управління інноваціями та інноваційною працею : монографія. Харків, ФОП Лібуркіна Л. М., 2018. 284 с.

REFERENCES

1. Hladynets N. Yu., Riashko N. V. Investytsiino-innovatsiini protsesy rozvytku terytorii: teoretychni aspekty. *Ekonomichnyi prostir*. 2021. № 169. Pp. 56 – 60. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/169-10>.

2. Hutorov A. O., Tsentylo K. L. (2025) Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia inkluzyvnoho rozvytku silskykh terytorii [Organizational and economic support for inclusive development of rural areas]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, Vol. 3, Pp. 243 – 248. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-3-48>.

3. Dolishnii M. I., Varnalii Z. S. (2020) Rehionalna polityka ta mekhanizmy innovatsiinoho rozvytku terytorii [Regional policy and mechanisms of innovative development of territories]. *Rehionalna ekonomika*, Vol. 2, Pp. 5 – 12.

4. Esmanov O. M. Shtyka Yu. M., Linnyk M. A. (2024). Strategii innovaciinogo rozvytku teritorii I smart specializaciya: sutnist, osoblivosti [Strategies for innovative development of territories and smart specialization: essence, features]. *Digital economy and economic security*, Vol. 3(12), Pp. 13 – 18. <https://doi.org/10.32782/dees.12-3>.

5. Tulchynska S. O., Derhaliuk M. O. (2025), *Rozvytok rehionalnykh ekonomichnykh system v umovakh tsyvrovoi transformatsii* [Development of regional economic systems in the context of digital transformation], Kyiv, Vy-vo "7BTs" (in Ukrainian).

6. Tulchynska S. O. (2014). *Determinanty stanovlennia novoho rehionalizmu: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Determinants of the emergence of a new regionalism: theory, methodology, practice]. Vyd-vo «PP Vyshemyrskyi» (in Ukrainian).

7. Khanin S. G., Dergalyuk M. O. (2021). Organizaciino-economicheskie zacadi aktivizacii determinant intelektualno-innovaciinogo rozvitku regioniv v imovah cifrovizacii [Organizational and economic principles of activating determinants of intellectual and innovative development of regions in the context of digitalization]. *Problems and prospects of economy and management*, Vol. 4(28), Pp. 170 – 176. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-4\(28\)-170-176](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-4(28)-170-176).

8. Chernovanova G. S. (2018). Organizaciino-economicheskie zabezpechenie upravlinia innovaciyami ta innovaciiinoy pracey [Organizational and economic support for innovation management and innovative work: monograph]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M. (in Ukrainian).